

1.3.**Останати макроекономски движења**

Во мај 2003 година е рејистриран минимален месечен пад на бројот на вработени лица од 0,1%

Во мај 2003 година⁵, бројот на вработени лица во Република Македонија изнесуваше 276.657, што на месечна основа претставува намалување за 385 лица, или за 0,1%. Во првите пет месеци од 2003 година, бројот на вработени лица бележи намалување за 4,9% во однос на истиот период од претходната година. Анализирани според дејности, кумулативниот пад најмногу се должи на намалувањето на вработеноста во преработувачката индустрија (од 9,4%), која вработува 31,8% од вкупниот број на вработени лица и намалената вработеност во градежништвото (од 4,8%), каде се вработени 8,4% од вкупниот број на вработени лица.

Невработеноста во транзиционите економии од централна и југо-источна Европа

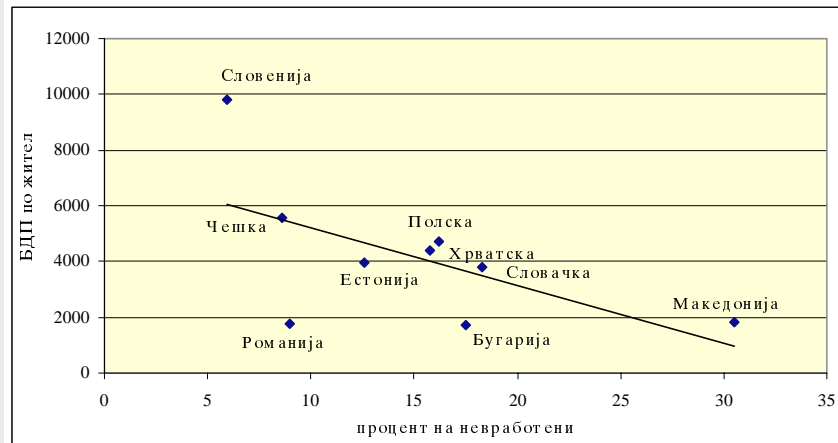
Анализата на невработеноста во транзиционите економии, покажува дека стапките на невработеност тесно кореспондираат со нивото на БДП по глава на жител, при што обратнопропорционалната релација е евидентна. Според Анкетата за работната сила¹ стапката на невработеност во Република Македонија во 2001 година изнесувала 30,5%, а во 2002 година 31,9%, што претставува највисока стапка на невработеност во групата на транзициони земји од централна и југо-источна Европа со слично ниво на БДП по глава на жител (Бугарија и Романија имаат стапки на невработеност од 17,5% и 9,0%, соодветно). Меѓу факторите кои влијаат врз официјално утврдената стапка на невработеност во Република Македонија е нивото на неформални активности, а од мерливите фактори, значаен е и уделот на индустријата и аграрот во БДП. Така, на пример Чешка и Словенија со стапки на невработеност од само 8,6% и 5,9% во 2001 година бележат и повисок удел на индустријата во вкупниот БДП², од 36,0% и 27,7%, соодветно. Во Македонија индустријата учествува со 20,7%, а аграрот со 9,2% во БДП. Секоја земја која има индустриска активност во експанзија ги користи бенефициите од spillover ефектот (кога производството на една растечка гранка е инпут на друга) што креира нова вработеност.

⁵ Последен расположлив податок од Државен завод за статистика

Графикон 1

(% на невработеност во одбрани транзициони економии во однос на БДП по глава на жител во 2001 година)

Извор: International Financial Statistics, June, 2003 и др.

За нивото на вработеноста во транзиционите економии значајни се и институционалните фактори, прогресот на регулативата, реформите на јавната администрација и социјалната политика. Социјалната заштита на трудот во Република Македонија е споредлива со другите земји од централна и југо-источна Европа и е во согласност со стандардите на ОЕЦД за заштита на вработените. Зголемувањето на флексибилноста на пазарот на труд е од големо значење за решавањето на проблемот на долгорочната невработеност и истата е дел од структурната политика предвидена со аранжманот со ММФ.³ Според IMF Country Report (мај 2003 година), новите фирми кои вработуваат 40% од вкупно вработените во Република Македонија, во 2000 година забележале подобрување на профитабилноста и на продуктивноста на трудот. Креирањето на нови работни места во иднина во голема мерка се чекува да биде резултат на развојот на претприемништвото и на малите и средни претпријатија во државата.⁴ Слично, Романија се движи кон модернизација на мрежата на социјална заштита и развој на микро-бизнисите, а Бугарија има буџетски финансирани специјални програми наменети за регионите со висока невработеност.

1/ Анкетата на работната сила се спроведува во согласност со методолошките препораки на Меѓународната организација на трудот (ILO) и е со годишна периодика.

2/ Извор: Transition Report 2002.

3/ Во овие рамки е донесен Законот за поттикнување на вработувањето (април 2003 година) со кој на работодавците за секој нововработен ќе им бидат рефундирани придонесите за социјално осигурување во текот на две години, што претставува фискално стимулирање на вработеноста. Одредбите од овој закон ќе важат до крајот на 2003 година.

4/ Во овој контекст е веќе усвоената Програма на мерки и активности за поддршка на претприемништвото и малите и средни претпријатија од страна на Владата на Република Македонија.

Просечната нето плата по работник во мај 2003 година беше номинално повисока за 0,2%, а реално пониска за 0,4% на месечна основа

Просечната исплатена нето плата по работник во мај 2003 година⁶ изнесуваше 11.798 денари, што претставува номинално месечно зголемување за 0,2%, а реално месечно намалување за 0,4% (при регистрирана месечна стапка на инфлација во мај од 0,6%). Секторски набљудувано, месечен пораст остварија платите во услужниот и индустрискиот сектор (од 1,3% и 0,1%, соодветно), додека во земјоделскиот сектор платите беа пониски за 0,8% на месечна основа. Анализирани во просек, во првите пет месеци од

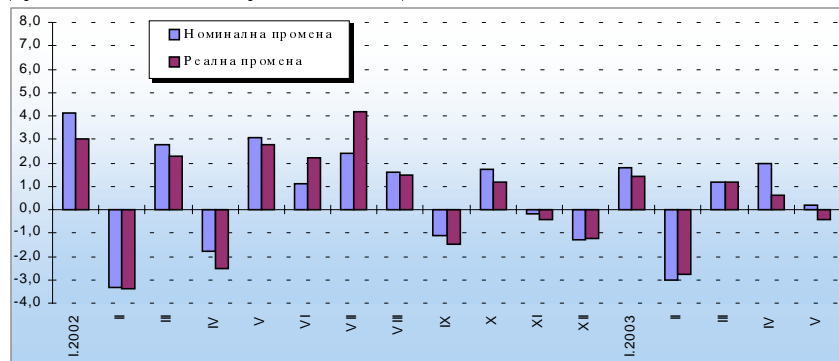
⁶ Последен расположлив податок од Државен завод за статистика

2003 година, просечната нето плата по работник номинално беше повисока за 6,9% во однос на истиот период од 2002 година. Истовремено реалниот просечен пораст на платите изнесуваше 6,7% (приближно како и номиналниот), имајќи во предвид дека за првите пет месеци од 2003 година просечната стапка на инфлација се одржа стабилна и ниска (0,2%).

Во мај 2003 година, 25,1% од работниците не примиле плата за соодветниот месец, што е за 1,4 процентни поени помалку од процентот на неисплатени работници во претходниот месец.

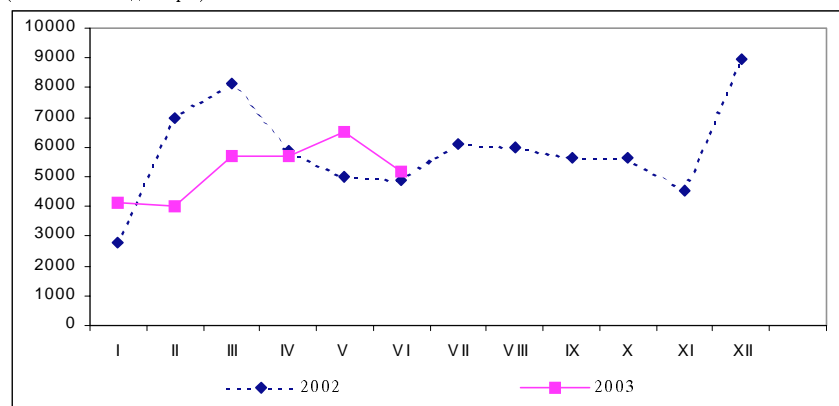
Графикон 8
Просечна нето плата
(промена во %, месец / претходен месец)

*Во јуни 2003 година
вкупните буџетски приходи
беа пониски за 20,5% во
однос на претходниот
месец...*

Во јуни 2003 година, приходите на Централната државна власт изнесуваа 5.179 милиони денари и беа пониски за 20,5% во однос на претходниот месец. Висок месечен пад од 59,7% е регистриран кај приходите од финансирање, кој првенствено се должи на високата споредбена основа во мај, кога беше регистриран висок прилив на средства врз основа на донации и задолжување во странство. И кај изворните приходи е регистрирано месечно намалување од 6,2%, поради високиот пад на неданочните приходи (од 75,7%), условен од високата споредбена основа во претходниот месец, кога беше регистриран висок пораст на претприемачки приход од јавни финансиски и нефинансиски институции. Од друга страна, даночните приходи (кои претставуваат најзначајна приходна категорија) остварија месечен пораст од 8,1%.

Графикон 9
Вкупни приходи на централниот буџет
(во милиони денари)

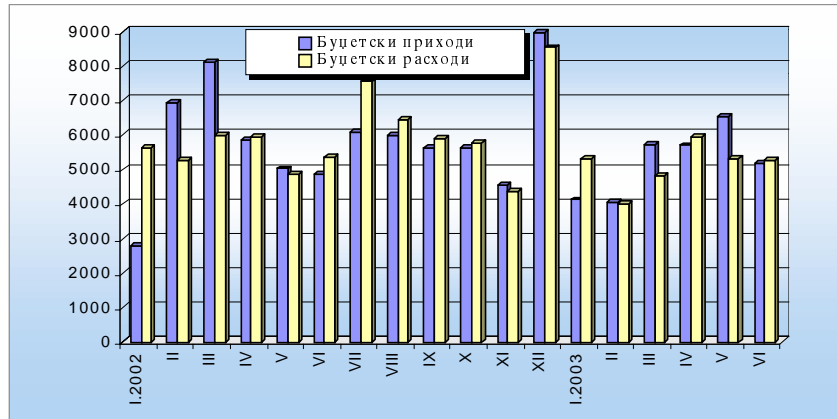
*...и кумулативно пониски за
7,0%*

Кумулативно набљудувано, во првото полугодие од 2003 година приходите на буџетот беа пониски за 7,0% во споредба со

истиот период од претходната година и изнесуваа 31.257 милиони денари. Кумулативен пад е регистриран кај изворните приходи (2,4%) и кај приходите од финансирање (27,0%). Падот на изворните приходи е последица на намалените даночни приходи за 4,9%. Имено, и покрај тоа што позначајните видови на даночни приходи остварија кумулативен пораст, различната споредбена основа од претходната година кога се наплатуваше данокот на финансиски трансакции доведе до намалување на вкупниот износ на даночните приходи во првото полугодие од 2003 година.

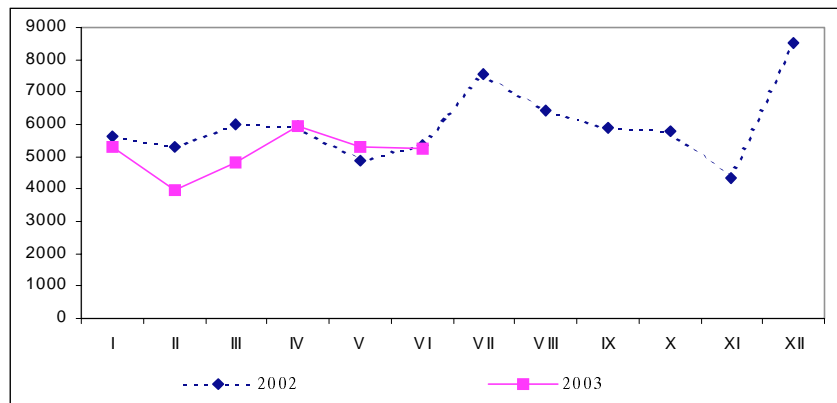
Графикон 10
Вкупни приходи и расходи на централниот буџет
(во милиони денари)

Вкупните буџетски расходи во јуни 2003 беа пониски за 1,1% во однос на претходниот месец...

Вкупните буџетски расходи во јуни 2003 година изнесуваа 5.254 милиони денари и беа за 1,1% пониски во однос на претходниот месец. Анализирани по компоненти, месечен пад од 5,4% е регистриран кај тековните трошоци (поради намалените трошоци за стоки и услуги и намалените трошоци за трансфери) и кај расходите за финансирање од 14,9% (поради намалена отплата на главница на домашен долг).

Графикон 11
Вкупни расходи на централниот буџет
(во милиони денари)

...и за 7,4% пониски на кумулативна основа

Вкупните буџетски расходи во првото полугодие од 2003 година беа кумулативно пониски за 7,4% и изнесуваа 30.623 милиони денари. Притоа, кај тековните трошоци е регистрирано кумулативно намалување од 8,0%, поради намалените трошоци за стоки и услуги и намалените трошоци за камати. Истовремено, капиталните трошоци и нето-позајмувањето забележаа висок кумулативен пад од 61,8% (поради намалени инвестиции во основни средства и

намалените трошоци за проекти, финансирани од средствата на приватизацијата на Македонскиот Телеком), со што и нивното учество во вкупната расходна структура се намали за 6,4 процентни поени во првата половина на 2003 година.